

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Евгения Николова Коцева – Владимирова, преподавател в
Юридическия факултет на Софийския университет „Св. Климент
Охридски“ върху дисертационен труд за получаване на научната и
образователна степен "доктор"

Автор на дисертационния труд: Тоше Благой Панов

Тема на дисертационния труд: "Трафикът на хора според
законодателствата на Република България и Република Македония"

Представеният за становище дисертационен труд е в обем 252 страници, които са логично организирани по следния начин: въведение, две глави, всяка с по два параграфа, заключение с предложения, както и списък с използваната литература.

Глава първа съдържа два параграфа. Първият от тях авторът е посветил на организираната престъпност като е изследвал развитието на явлениято, многообразието от дефиниции и различните опити за определяне на понятието „организирана престъпност“. Проследени са становищата относно същността на явлениято и са изведени характерните и типични признаци, които отличават организираната престъпност от останалите видове престъпна дейност. Удачно е направена връзка с транснационалната престъпност, очертани са типичните ѝ характеристики и в синтезиран вид е очертано съдържанието на относимите международноправни актове и законодателство на Европейския съюз. Разгледани са последователно обектът и обективната страна на организираната престъпна дейност и по-конкретно престъпното сдружение с неговите признаци: насоченост, степен организираност, численост на състава и структура. В логическа последователност са изяснени формите, предметът и субектът на организирана престъпна дейност. Анализът в параграф първи завършва със съпоставка на двете взаимосвързани явления – организирана престъпност и трафик на хора. Разгледано е понятието за престъпен трафик в македонската теория и практика. Направена е криминологична характеристика на явлениято в световен мащаб и в частност в Република Македония като задълбочено са изследвани историческите, социално-политически и икономически фактори, способстващи развитието на трафика на хора. Изтъкнати са специфичните причини, характерни за държавите от Югоизточна Европа и са описани засилените миграционни потоци в региона. По отношение на сходното

явление миграция са изяснени приликите, разликите и взаимодействието с трафика на хора и престъплението по чл. 280 НК (каналджийство). Обоснована е необходимостта трите явления да се разглеждат като част от динамичен сценарий, проявяващ се при трансграничното движение на населението.

Вторият параграф на глава първа е посветен на материалноправната уредба на трафика на хора според законодателствата на Република Македония и Република България. Авторът е извел общите положения в наказателноправния режим, възприет от двете държави, дължащи се в голяма степен на съобразяването и на двете законодателства с международноправните актове в тази област. Докторантът е направил цялостен анализ на уредбата на престъпленията, свързани с трафик на хора, в македонското наказателно законодателство. Проследено е развитието на уредбата във времето и е оценено съответствието ѝ с нормите на международното право. Особено внимание е отредено на анализа на българското законодателство като авторът е разгледал всички относими нормативни актове и тълкувателната практика на Върховния касационен съд. На тази база е дефиниран обекта на престъпното посегателство, разкрити са неговите особености през призмата на специалните експлоатационни цели и специалните начини. От обективна страна са изяснени четирите форми на изпълнителното деяние, разгледани са подробно квалифицираните състави, изведените са проблемите във връзка със съучастието и е направено разграничение от сродни престъпни състави. От субективна страна са разгледани подробно и в дълбочина четирите различни цели на престъпния трафик, възприети от българския законодател. Интерес представлява сравнителноправния анализ на българското законодателно решение и регламентацията на целите на трафика в няколко чуждестранни законодателства като са изтъкнати предимствата на българската уредба и правилно са посочени някои нейни недостатъци. Подробно е разгледана фигурата на жертвата на трафика на хора, направена е криминологична характеристика на жертвите, оценено е правното значение на съгласието на жертвата при различните хипотези на трафик.

Глава втора на дисертационния труд изследва съдебната практика по противодействие срещу трафика на хора в Република Македония. Главата отново е съставена от два параграфа като в първия са включени шест озаглавени точки, а вторият съдържа десет такива точки. Предпоставка за научните резултати от изследването са детайлно формулираните му цели. Практическите проблеми на трафика на хора в Македония са оценени чрез анкетиране по метода на стандартизираното интервю на представителите на съдилищата, прокуратурата, Министерство на вътрешните работи и адвокатурата в градовете Скопие, Тетово и Щип. Резултатите са

анализирани и илюстрирани с таблици и диаграми. Разгледани са статистическите данни за образуваните дела за трафик на хора като публикуваната статистика е критично анализирана и съпоставена с данните, събрани от автора чрез кореспонденция със съдилищата. На базата на статистическите данни са описани характеристиките на извършителите на престъпен трафик на хора, процесуалните особености при разглеждането на делата, типичните способности за доказване, прилагани при разследването на тази категория наказателни дела, вкл. и специалните разузнавателни средства. На база проучените дела са направени наблюдения по отношение на мерките за неотклонение и най-вече за типичните особености при най-често прилаганата мярка - задържането под стража. Анализирана е тежестта на налаганите наказания.

Приносен момент на дисертационния труд е изложен във втория параграф на глава втора, в който на базата на 75 наблюдавани дела са очертани тенденции за подобряване на законовата уредба и практиката за противодействие срещу трафика на хора. Изследвано е отношението на практикуващите юристи към предложението за криминализиране на клиентите на жертвите на трафик на хора, мнението им за въведените с промените от 2004 г. в македонския наказателен закон глоби за юридически лица, които осъществяват трафик на хора, както и виждането им за необходимостта от законодателни промени, които да доведат до по-ясно разграничение на трафика на хора от склоняването към проституция. На следващо място са оценени проблемите на съдебната практика във връзка с понятието за организирана престъпна група, обезщетяването на жертвите и отнемането на имущество и имотни облаги от престъплението от патримониума на извършителите. Важен и приносен момент в тази част на изследването са е анализът на слабостите, допускани в практиката при използване на специални разузнавателни средства, причините за забавяне на наказателното производство, проблемите на индивидуализацията на наказанията и регламента за подпомагане на жертвите на трафика.

В заключенията си авторът е направил няколко предложения *de lege ferenda*, отнасящи се до завишаване на размера на предвидените наказания, прецизиране на престъпните състави, криминализиране на използването на сексуални услуги от жертви на трафик. С приносен характер са и формулираните препоръки за подобряване на практиката на правоохранителните органи при идентифицирането на престъпните деяния, свързани с трафик на хора, индивидуализацията на наказанията, прилагането на конфискацията спрямо имуществото на осъдените лица, подобряване на сътрудничеството с органите, натоварени с превенцията на трафика и др.

С работата си авторът е демонстрирал добро познаване на поставените въпроси и на използвания научен апарат, на законодателната уредба на престъпния трафик на хора във вътрешното право на България и на Македония, а също и в международния правопорядък. За всяка от застъпените тези е приведена убедителна аргументация. Избрана е тема с безспорна актуалност, която се потвърждава и от данните за големия брой лица, пострадали от трафик на хора в България и Македония. Дисертационният труд съдържа редица приноси: изследвани са дискуссионни проблеми с цел да съдейства за преодоляването на неправилната съдебна практика; използвани са разнообразни научно-изследователски методи като сравнителноправни анализи на чуждестранна уредба на трафика на хора; критичен анализ македонската съдебна практика, историческо изследване на развитието на законодателната уредба, социологическо проучване и др. Чрез използването на интердисциплинарен подход е обобщена значителна по обем информация от анкетирането на практикуващи юристи, съдебната статистика и осъдителните присъди на македонските съдилища и са изведени в систематичен порядък основните проблеми на наказателното производство по дела за трафик на хора. Принос в посока преодоляване на противоречивата съдебна практика са предложените критерии за разграничаване на трафика на хора от редица сродни престъпления, както и направените предложения *de lege ferenda*.

Въз основа на изложените аргументи и предвид изпълнението на изискванията на чл. 6, ал. 3 и чл. 10, ал. 1 от Закона за развитието на академичния състав в Република България давам положително заключение за това да бъде присъдена на Тоше Благой Панов научната и образователна степен „ДОКТОР“.

10 февруари 2014г.

гр. София

.....

Проф. Е. Коцева - Владимирова